

مرکز آموزشی، پژوهشی و درمانی کودکان زهرا مردانی آذری

سیاستهای آموزشی بیماران

۱۴۰۴

تهیه کنندگان:

روئسای بخشهای بالینی

مدیر خدمات پرستاری

سوپروایزرین آموزش سلامت

سرپرستاران

مسئولین آموزش به بیمار

۱. اهداف

۲. دامنه کاربرد

۳. روش کار

3-1- شناسایی و اولویت بندی نیازهای آموزشی بیماران و همراهان

3-2- اجرای برنامه های آموزش به بیمار بر اساس اولویت بندی

3-3- نظارت بر اجرای برنامه های آموزش به بیمار و همراهان

3-4- ارزشیابی اثربخشی آموزشها

۴. تامین منابع مالی و انسانی

۱. هدف

تدوین ساختار هماهنگ آموزشی برای بیماران و مراقبین اصلی بیماران توسط پزشک و پرستار در سطح بیمارستان به منظور افزایش آگاهی، اطلاعات در زمینه بیماری و یادگیری برنامه خودمراقبتی توسط بیمار و خانواده

۲. دامنه کاربرد: کلیه پزشکان و پرسنل پرستاری

۳. روش کار:

۳-۱- انجام نیازسنجی آموزشی بیماران و مراقبین اصلی بیمار طبق چک لیست نیازسنجی

۳-۱-۱- معیارهای نیازسنجی آموزشی بیماران و مراقبین اصلی بیمار و اولویت بندی:

- ارزیابی اولیه بیمار
- فرمهای نیازسنجی آموزشی
- گزارشات خطا
- بیماریهای نوپدید و باز پدید
- سوالات رایج بیمار و خانواده از پرستاران
- نتایج گزارشات بازدیدهای میدانی و نظارت‌های سوپروایزرین
- دستورالعملهای معاونت درمان و اسناد بالا دستی

۳-۱-۲- گامهای انجام کار:

۱. گردآوری نیازهای آموزشی بیماران: بازنگری چک لیست نیازسنجی آموزشی توسط سوپروایزر آموزش سلامت. نیازسنجی آموزشی مراقبین اصلی بیمار طبق چک لیست نیازسنجی (در رابطه با بیماری، نحوه مراقبت، داروهای مصرفی و ...) در پایان هر سال توسط مسئول آموزش به بیمار بخش
۲. گردآوری نیازهای آموزشی در کارگروه آموزش به بیمار بخش در سه ماهه اول سال (که متشکل از رئیس بخش، سرپرستار، سوپروایزر آموزش سلامت، سوپروایزر آموزشی، مسئول آموزش به بیمار بخش می باشد) طرح، اولویت بندی و برنامه ریزی آموزشی
۳. برگزاری جلسات کارگروه آموزش به بیمار در هر یک از بخشهای بالینی به منظور تعیین اولویتهای آموزشی و برنامه ریزی و اجرای برنامه های آموزشی بیماران به صورت فصلی

۳-۲- اجرای برنامه های آموزش به بیمار بر اساس اولویت بندی نیازهای آموزشی

بدو ورود بیمار:

- آموزشهای لازم در بدو ورود بیمار طبق ارزیابی اولیه بیمار، تعیین نیاز آموزشی و حداقل موارد آموزش به بیمار توسط پرستار مسئول بیمار ارائه می شود.
- در بدو ورود و مراحل تشخیص و درمان، توضیحات و آموزشهای لازم طبق حداقل موضوعات عمومی آموزش به بیمار توسط پزشک ارائه می شود.
- لینک سایت مرکز و راهنمای مراجعین، از طریق پیامک به مراجعین سرپایی و بستری ارسال می گردد.

طول بستری:

- آموزشهای لازم طبق حداقل موارد آموزش به بیمار حین بستری توسط پرستار مسئول بیمار ارائه می شود.
- پرستار مسئول بیمار از رسانه های آموزشی (پمفلت/کتابچه، تصاویر رنگی، فیلم و...) استفاده می کند و نتیجه بازخورد آموزش خود را در تا پایان شیفت در گزارش پرستاری ثبت می نمایند.
- کدهای مربوط به لینک رسانه های آموزشی بصورت پوستر در معرض دید مراجعین قرار می گیرد.
- آموزشهای گروهی برای بیماریهای شایع هر بخش طبق برنامه تدوین شده توسط مسئول آموزش به بیمار با مشارکت پرستاران بخش انجام می شود.
- حداقل موضوعات عمومی آموزش بیمار توسط پزشک در دوران بستری توسط پزشک ارائه می گردد.

حین ترخیص:

- ارائه توضیحات و آموزشهای لازم بصورت گفتاری و نوشتاری به زبان قابل فهم برای ترخیص و مراقبت بیمار در منزل توسط پزشک و پرستار طبق دستورالعمل ترخیص ایمن انجام می شود.
- فرم آموزش حین ترخیص طبق ابزار استاندارد اسمارت (SMART Tool :Signs, Medications, Appointment, Results, Talks) توسط پزشک و پرستار طبق دستورالعمل ترخیص ایمن در دو نسخه تنظیم می گردد و نسخه اصلی تحویل بیمار و نسخه دیگر ضمیمه پرونده می شود.

واحد آموزش و پیگیریهای بعد از ترخیص:

- آموزش و پیگیری طبق دستورالعمل واحد آموزش و پیگیری کودک بیمار و خانواده (بیماران مبتلا به دیابت، صرع، سرطان و نوزادان بستری مراقبت ویژه نوزادان با تشخیص (سپسیس، RDS و نارس، عمل شده با آترزی مری) طبق جدول سطح بندی مربوطه پیگیری می شوند.
- بیماران بعد از عمل شکاف کام یک هفته و یک ماه بعد از عمل، بیماران با تنگی حالب به صورت ماهانه تا ۳ ماه طبق مصوبه کارگروه آموزش به بیمار بخش مربوطه حداقل یکبار بعد از ترخیص پیگیری می شوند.

توانمندسازی پرستاران در حیطه آموزش به بیمار:

برگزاری دوره های آموزشی توانمند سازی پرسنل در مباحث آموزش سلامت طبق تقویم آموزشی مرکز با هدف ارتقاء سطح علمی و توانمند سازی پرسنل پرستاری جهت ارائه خدمات آموزشی و مشاوره ای موثر به بیماران توسط سوپروایزرین آموزش سلامت و آموزشی بصورت اجرای برگزاری کلاسهای آموزش خودمراقبتی برگزار می شود.

- روشهای اجرای برنامه

- روش توضیحی: انتقال مستقیم اطلاعات به بیمار و خانواده با استفاده از مطالب چاپی (کتاب یا جزوه و...) به همراه مثال هایی توسط پزشک/پرستار ارائه می شود.
- روش سخنرانی: آموزشهای گروهی خودمراقبتی بیماریهای شایع با حضور حداقل دو نفر در یک اتاق آموزشی در داخل یا خارج بخش انجام میشود.
- روش پرسش و پاسخ: برای جمع آوری اطلاعات است که در زمان انجام ارزیابی اولیه، نیاز سنجی آموزشی و اثربخشی آموزشهای ارائه شده استفاده می شود.
- روش نمایشی: نحوه استفاده از یک وسیله، یا پروسیجر بصورت عملی در مقابل چشمان فرد انجام می شود سپس بیمار/مراقب اصلی همان کار را انجام می دهد تا هم آموزش دهنده حاصل آموزش را ببیند و هم نکته مبهمی برای بیمار باقی نماند.

- **مشاوره:** آموزشی چهره به چهره و مستقیم که برای کمک به بیمار و مراقب اصلی استفاده می شود.
- **روش شبیه سازی:** هدف کسب تجربه و تمرین قبل از ارتباط مستقیم با بیمار و کار با تجهیزات است. بیمار/مراقب اصلی از طریق ارتباط با مدلها و عروسکها مهارت لازم را کسب می کند.

۳-۳- نظارت بر اجرای برنامه های آموزش به بیمار /مراقب اصلی

- مسئول آموزش به بیمار بر اجرای دقیق آموزش برنامه های خود مراقبتی توسط پزشک و پرستار در مراحل بستری و ترخیص بیمار (تکمیل چک لیستهای ارزیابی اثربخشی آموزش به بیمار) از ۱۰ درصد ترخیصی های بخش) تناسب ۲۰درصد توسط سرپرستار-۲۰درصد توسط سوپروایزر آموزش سلامت-۶۰ درصد توسط مسئول آموزش به بیمار رعایت گردد).
- مسئول آموزش به بیمار بر ارائه توضیحات و آموزشهای بدو ورود و حین بستری توسط پزشک و پرستار نظارت می کند.
- سوپروایزرین آموزشی، آموزش سلامت و بالینی از طریق بازدیدهای سرزده و ارزیابی اثربخشی بر آموزش بیماران نظارت می کنند.
- میزان اثربخش بودن برنامه های آموزش عمومی و خود مراقبتی ارائه شده به بیماران توسط مسئول آموزش به بیمار ارزیابی و تعیین و نتایج توسط سرپرستار بصورت فصلی به مدیریت پرستاری گزارش می شود.
- گزارش تحلیلی نتایج در جلسات کارگروه آموزش به بیمار و کمیته آموزش سلامت طرح و برنامه ریزی جهت اقدامات اصلاحی انجام می شود.

روشهای ارزشیابی اثربخشی آموزشها:

- **ارزشیابی آموزشها و مراقبتهای پرستاری از دیدگاه بیمار(سطح ۱ واکنش)**
 - چگونگی واکنش بیماران به برنامه های آموزشی و مراقبتهای پرستاری از طریق پرسشنامه رضایت مندی توسط مسوول آموزش به بیمار و سوپروایزر آموزش سلامت مورد سنجش قرار می گیرد.
 - مسوول آموزش به بیمار بر اجرای دقیق آموزش و برنامه های خود مراقبتی توسط پزشک و پرستار در مراحل بستری و ترخیص نظارت می نماید.

• ارزشیابی از طریق آزمون شفاهی

پرسش و پاسخ هر دو به شکل شفاهی حضوری/ تلفنی انجام می شود. آموزش دهنده سوال را مطرح می کند سپس در مورد رفتار و پاسخهای بیمار قضاوت می کند. مصاحبه غیر رسمی و انعطاف پذیر است که بصورت اتفاقی یا با اطلاع قبلی انجام می شود و پرستار به یک به یک سوالات بیمار پاسخ می دهد. اطلاعات به دست آمده با تاریخ و ساعت توسط پرستار در برگ گزارش پرستاری/دفتر پیگیری ثبت می شود.

• ارزشیابی از طریق آزمون کتبی(توسعه دانش و تغییر در نگرش سطح ۲)

آزمون کتبی شامل آزمونهای پرسشنامه ای صحیح و غلط، چند گزینه ای، پرکردن جای خالی، و پاسخهای کوتاه به سوالات است. پرسشنامه قبل و بعد از آموزش انفرادی یا گروهی توسط بیمار /مراقب اصلی تکمیل و مسئول آموزش به بیمار نتایج حاصله را با هم مقایسه می کند. پرسشنامه به زبان ساده و روان طرح و نوشته می شود تا برای بیماران کم سواد قابل درک باشد. نتایج ارزشیابی به بیمار بازخورد داده می شود و موارد مورد نیاز به آموزش و پیگیری ثبت می شود.

- **ارزشیابی از طریق آزمون عملی(سطح ۳ تغییر در رفتار)** برای ارزشیابی تغییرات در حیطه روانی حرکتی از آزمونهای عملی استفاده میشود. مانند: مراقبت از زخم یا تعویض پانسمان، تزریق داروهای زیر جلدی(انسولین-GCSF) کنترل قند خون و نحوه تغذیه شیرخوار/ کودک. نتایج ارزشیابی به بیمار بازخورد داده می شود و موارد مورد نیاز به آموزش و پیگیری در گزارش پرستاری ثبت می شود.

• ارزیابی از طریق مشاهده(سطح ۳ تغییر رفتار)

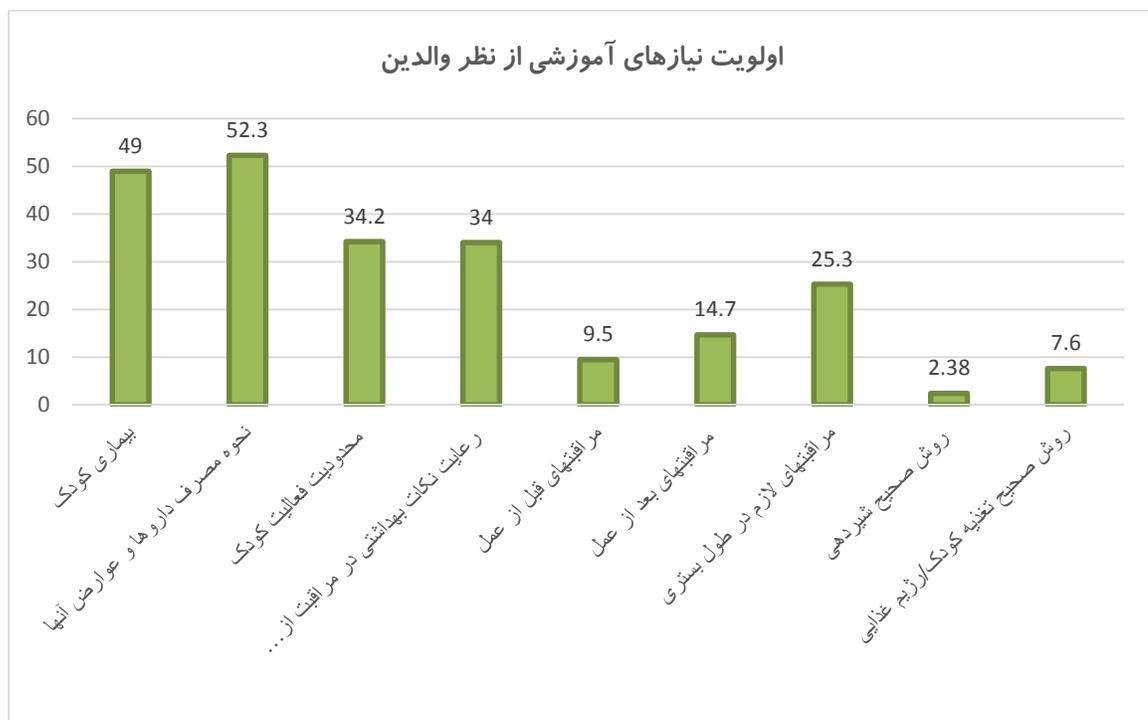
برای جمع آوری اطلاعات درباره تغییر در یادگیری فعالیتها و رفتارهای بیمار مشاهده می شود. پرستار عکس العملهای بهداشتی، علائم و مشارکت در درمان، روش سازگاری و رفتارهای دیگر را می بیند. ملاحظاتی مربوط به مشاهدات، تاریخ مشاهده در برگ گزارشات پرستاری ثبت می شود. بازخورد آموزشهای ارائه شده اخذ می شود و در صورت بازخورد منفی آموزشها تکرار می شوند.

➤ شاخصهای آموزش سلامت:

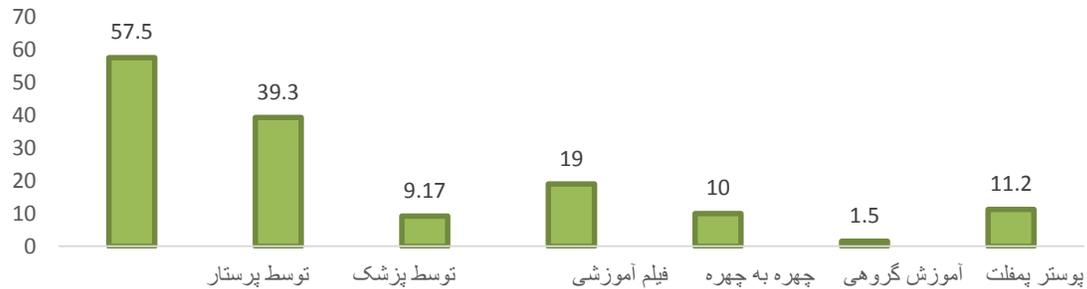
- میزان اثربخش بودن آموزشهای حین ترخیص
- میزان اثربخش بودن آموزشهای خودمراقبتی در آموزشهای گروهی
- درصد بستری مجدد بیماران پیگیری شده
- درصد مراجعات برنامه ریزی نشده به اورژانس
- درصد رضایت بیماران پیگیری شده
- درصد بیماران پیگیری شده
- درصد تحقق نیازهای آموزشی بیماران/پرستل

۴. تامین منابع مالی و انسانی به منظور پیشبرد اهداف ارتقای سلامت بیماران

۱. تعیین مسوولین آموزش به بیمار در هر یک از بخشهای بالینی
۲. وسایل و تجهیزات لازم برای تهیه و نمایش ویدئو کلیپهای آموزشی
۳. تهیه و چاپ رسانه های آموزشی مورد نیاز از جمله بنر، پوستر و پمفلتهای آموزشی
۴. تشویق مالی/ کتبی پرستاران مشارکت کننده در برنامه های آموزش سلامت.
۵. تشویق کتبی پزشکان مشارکت کننده در برنامه های آموزش سلامت.

اولویت روشهای آموزشی از نظر والدین

برنامه مشاوره شیردهی			
مکان درمانگاه شماره ۲- کلینیک مشاوره شیردهی			
ردیف	موضوع	زمان	مشاور شیردهی
۱	شنبه	۱۰-۱۲	ناهید دهخدا
۲	سه شنبه		

برنامه آموزش در درمانگاههای تخصصی و فوق تخصصی				
روز	موضوع آموزش چهره به چهره	زمان (ساعت)	مکان	سخنران
دوشنبه	هفته اول: کنترل تب در کودکان هفته دوم: تب- تشنج هفته سوم: عفونت گوش	۹-۱۰	درمانگاه شماره ۲ (اتاق واحد آموزش و پیگیری)	پرستار واحد آموزش و پیگیری سوپروایزرین آموزش سلامت
	هفته چهارم: بلع اتفاقی مواد سوزاننده			
سه شنبه	هفته اول: گاستروآنتریت هفته دوم: زردی نوزادان هفته سوم: پنومونی (ذات الریه) هفته چهارم: کنترل تب در کودکان	۹-۱۰	درمانگاه شماره ۱	
روز	موضوع آموزش چهره به چهره	زمان (ساعت)	مکان	
دوشنبه	هفته اول: کنترل تب در کودکان هفته دوم: تب- تشنج هفته سوم: عفونت گوش	۹-۱۰	درمانگاه شماره ۲ (اتاق واحد آموزش و پیگیری)	پرستار واحد آموزش و پیگیری سوپروایزرین آموزش سلامت
	هفته چهارم: بلع اتفاقی مواد سوزاننده			
سه شنبه	هفته اول: گاستروآنتریت هفته دوم: زردی نوزادان هفته سوم: پنومونی (ذات الریه) هفته چهارم: کنترل تب در کودکان	۹-۱۰	درمانگاه شماره ۱	

برنامه آموزش گروهی (چهره به چهره) مادران مقیم بخش نوزادان و NICU				
مکان: اتاق مادران				
ردیف	موضوع	روزهای	زمان	آموزش دهنده
۱	کنترل عفونت	شنبه	شیفت عصر / شب	پرستار هر لول
۲	قوانین بخش	یکشنبه		
۳	مراقبت تکاملی و کنترل درد	دوشنبه		
۴	شیردوشی با دست	سه شنبه		
۵	تغذیه شیرخوار با فنجان، علایم کفایت شیرمادر	چهارشنبه		
۶	مراقبت آغوشی	پنج شنبه		
۷	مزایای شیرمادر و عوارض بطری	جمعه		

مرکز آموزشی، درمانی و پژوهشی کودکان زهرا مردانی آذری				
تقویم سلامت کودکان				
فصل	تاریخ	عنوان	عناوین مهم	برنامه ها
بهار	۰۱/۲۸	روز جهانی هموفیلی		<ul style="list-style-type: none"> • چاپ بنر و اطلاع رسانی در تمام روزهای سلامت • برگزاری برنامه آموزش همگانی برای والدین و بیماران بستری در سالنهای انتظار • برگزاری کلاسهای آموزشی برای کودکان بستری • برگزاری مسابقات نقاشی • تهیه رسانه های آموزشی از جمله ویدئو کلیپهای آموزشی و نمایش از مانیتورهای سالنهای اصلی • با مشارکت مسوولین آموزش به بیمار بخشها
	۰۲/۰۱-۰۷	هفته ملی سلامت		
	۰۲/۱۶	روز جهانی آسم و آلرژی		
	۰۳/۱۱	روز جهانی بدن دختانیات		
تابستان	۰۴/۰۸	روز جهانی فنیل کتونوری	*	
	۰۵/۱۰	روز جهانی شیرمادر	*	
	۰۵/۱۳ الی ۰۵/۱۹	هفته پیشگیری از سوانح و حوادث ترافیکی	*	
	۰۷/۰۷	روز جهانی قلب (هفته ملی قلب)		
پاییز	۰۷/۱۸	روز جهانی بهداشت روان	*	
	۰۷/۱۶	روز جهانی کودک	*	
	۰۷/۲۶	روز جهانی نوزاد نارس	*	
	۰۷/۲۴	روز جهانی غذا	*	
	۰۸/۰۱ الی ۰۸/۰۷	هفته پیشگیری از مسمومیت ها	*	
	۰۸/۰۷	روز جهانی سکنه مغزی		
	۰۸/۲۱	روز جهانی پنومونی		
	۰۸/۲۳	روز جهانی دیابت (هفته ملی ۲۲-۲۸)	*	
	۰۷/۲۷-۸/۰۳	هفته بیماری صرع		
	۰۸/۲۷ الی ۰۹/۰۳	هفته ملی خودمراقبتی	*	
زمستان	۰۸/۲۳ الی ۰۸/۳۰	هفته جهانی حمایت از بیماران کلیوی		
	۱۱/۲۶	روز جهانی مبارزه با سرطان کودکان	*	
	۰۱۲/۰۱-۰۷	روز جهانی سلامت مردان		
	۱۲/۱۲	روز جهانی مراقبت شنوایی	*	
	۱۲/۲۲	روز جهانی کلیه		

۵/۲۹-۲/۳۱	داروهای شایع روانپزشکی و عوارض جانبی	روان
۳/۳۰	بیماری های آپاندیسیت و کلستومی	جراحی
۴/۱	خودمراقبتی بیماری های شایع فتق و HS	جراحی
۶/۱	اصول آموزش به بیمار	جراحی
۶/۲	آموزش خودمراقبتی های تزریق بوتاکس، دفلاکس و ووترس	اورولوژی
۴/۲	خودمراقبتی بیمای های شایع آسم و UPJO	اورولوژی
۴/۳	بیماری های شایع اوتیت، تانسیلکتومی و داروهای مصرفی و عوارض آنها	ENT
۳/۲۰	بیماری های شایع آبله مرغان و مننژیت و توجهات دارویی	عفونی
۴/۳	بیمکاری های شایع پنومونی و گاستروآنتریت و آموزش های دارویی	عفونی
۴/۱	مراقبت از کاتترهای همودیالیز- و آموزش های پیشگیری از عفونت	همودیالیز
۳/۱-۴/۱۵	بیماری های شایع بخش (آسم، گاستروآنتریت، استفاده از دمیار، پنومونی، تب و تشنج)	PICU
۷/۱	آموزش اصول ترخیص بیماران با ونتیلاتور شخصی	رسپیراتوری